

Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя
Кафедра економіки та фінансів

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до вивчення дисципліни «Бізнес-планування»
для студентів денної форми навчання ОКР «Бакалавр» за напрямом
підготовки
6.051702 «Технологічна експертиза та безпека харчової продукції»

ТЕРНОПІЛЬ 2017

Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Бізнес-планування» для студентів денної форми навчання ОКР «Бакалавр» за напрямом підготовки 6.051702 «Технологічна експертиза та безпека харчової продукції» / Укладач Кудлак В.Я. – Тернопіль: ТНТУ, 2017. - 24 с.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	4
СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ «БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ»	6
РОБОЧА ПРОГРАМА	7
ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ	11
ПЕРЕЛІК СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	13
САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ	15
МЕТОДИ НАВЧАННЯ	16
МЕТОДИ КОНТРОЛЮ	18
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	19
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ	21
РЕКОМЕНДОВАНА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА	22

АНОТАЦІЯ

а. Мета вивчення

Мета вивчення дисципліни «Бізнес-планування», для напряму підготовки 6.051702 «Технологічна експертиза та безпека харчової продукції», полягає у формуванні в студентів системи знань про методіку і технологію розробки бізнес-плану, про зміст його розділів, а також навичок і вмінь складання бізнес-плану підприємницького проекту.

Завданням вивчення «Бізнес-планування» є: з'ясування технології бізнес-планування і формування структури бізнес-плану; засвоєння методіки розробки бізнес-плану; набуття навичок застосування основного інструментарію бізнес-планування.

Предметом дисципліни є методіка розробки бізнес-плану як ефективного інструменту обґрунтування доцільності реалізації підприємницького проекту й засобу залучення необхідних для цього фінансових коштів.

Дисципліна «Бізнес-планування» для студентів напряму підготовки 6.051702 «Технологічна експертиза та безпека харчової продукції», розкривається в наступних **темах**:

- Організація підприємницької діяльності в Україні;
- Законодавче та організаційне забезпечення бізнесу в Україні;
- Бізнес-план і його роль у становленні та розвитку підприємства;
- Характеристика конкурентного середовища та конкурентні переваги підприємства. Маркетинговий план як структурний елемент бізнес-планування;
- План виробництва та організаційний план в структурі бізнес-плану підприємства;
- Фінансовий план та стратегія фінансування бізнесу.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати: сутність і форми підприємницької діяльності, механізм і витрати при створенні фірми, функції і правила поведінки бізнесмена, принципи і сутність господарських рішень, що приймаються в підприємницькій діяльності, порядок ліцензування певних видів підприємництва у будівництві, взаємин з державними структурами (Державною податковою адміністрацією України, Пенсійним фондом України тощо), запобігання банкрутству, проведення санації та ін.

уміти: обрати вид підприємницької діяльності і обрахувати витрати на створення фірми; підготувати документи і зареєструвати фірму певної організаційно-правової форми; укласти угоду (договір); розробляти заходи щодо прийняття ефективних господарських рішень.

Вивчення курсу завершується складанням заліку.

Б. Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна «Бізнес-планування» для напряму підготовки 6.051702 «Технологічна експертиза та безпека харчової продукції» входить до циклу дисциплін вільного вибору вищого навчального закладу. Дана дисципліна дозволяє студентам засвоїти загальні практичні, організаційні та юридичні особливості ведення підприємницької діяльності, а також розглянути організаційно-юридичні та економічні особливості підприємництва в Україні.

У процесі підготовки фахівців у вищих навчальних закладах важливо не тільки сформуванню в студентів комплекс знань в конкретній галузі, що відповідає профілю обраної ними спеціальності, але й сформуванню у них вміння адаптувати та реалізувати свої знання та навички в конкурентному середовищі. Для досягнення цієї мети, в умовах ринкової економіки, важливим елементом є формування у майбутніх випускників ВУЗів економічного мислення та підприємницької ініціативи. Дана задача є актуальною незалежно від напряму підготовки, оскільки має в своїй основі універсальні принципи, що функціонують у всіх сферах ринкового господарства.

Сприяючи формуванню та розвитку у студентів економічного мислення та підприємницької ініціативи можна досягнути ряду важливих цілей:

1. Сприяти збільшенню числа фахівців нової генерації, що володіють не тільки певною сукупністю знань, але й є достатньо ініціативними для їх реалізації в умовах конкуренції.
2. Покращити якісну характеристику економічно активної частини трудових ресурсів України.
3. Внаслідок зростання економічної грамотності, сприяти збільшенню добробуту населення через активізацію підприємницької активності та ефективнішу реалізацію своїх трудових ресурсів на ринку праці.
4. Сприяти якісному зростанню людського капіталу кожного майбутнього спеціаліста тощо.

В контексті досягнення визначених цілей та завдань для студентів напряму підготовки 6.051702 «Технологічна експертиза та безпека харчової продукції», важливим елементом виступає навчальний курс «Бізнес-планування». Він дозволяє майбутнім фахівцям засвоїти загальні практичні, організаційні та юридичні особливості ведення підприємницької діяльності в Україні.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ
«БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
МОДУЛЬ 1. Організаційні та правові основи ведення бізнесу в Україні						
<i>Змістовий модуль 1. Основні аспекти започаткування та ведення підприємницької діяльності в Україні</i>						
Тема 1. Організація підприємницької діяльності в Україні.	6	2	2	-	-	2
Разом за змістовим модулем 1	6	2	2	-	-	2
<i>Змістовий модуль 2. Нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності в Україні</i>						
Тема 2. Законодавче та організаційне забезпечення бізнесу в Україні.	6	2	2	-	-	2
Разом за змістовим модулем 2	6	2	2	-	-	2
МОДУЛЬ 2. Бізнес-план: його роль в організації підприємницької діяльності та основні структурні елементи						
<i>Змістовий модуль 3. Зміст та особливості бізнес-планування</i>						
Тема 3. Бізнес-план і його роль у становленні та розвитку підприємства.	6	2	2	-	-	2
Разом за змістовим модулем 3	6	2	2	-	-	2
<i>Змістовний модуль 4. Характеристика основних структурних елементів бізнес-плану</i>						
Тема 4. Характеристика конкурентного середовища та конкурентні переваги підприємства. Маркетинговий план як структурний елемент бізнес-планування.	6	2	2	-	-	2
Тема 5. План виробництва та організаційний план в структурі бізнес-плану підприємства.	6	2	2	-	-	2
Разом за змістовим модулем 4	12	4	4	-	-	4
<i>Змістовний модуль 5. Фінансова стратегія та фінансовий план, як основа бізнес-планування на підприємстві</i>						
1	2	3	4	5	6	7
Тема 6. Фінансовий план та стратегія фінансування бізнесу.	6	2	2	-	-	2
Разом за змістовим модулем 5	6	2	2	-	-	2
Усього годин	36	12	12	-	-	12

РОБОЧА ПРОГРАМА

Модуль 1. Організаційні та правові основи ведення бізнесу в Україні

Змістовий модуль 1. Основні аспекти започаткування та ведення підприємницької діяльності в Україні

Тема 1. Організація підприємницької діяльності в Україні

Поняття про економічне мислення та економічну культуру. Необхідність розвитку економічного мислення та економічної культури в сучасному суспільстві. Економічне мислення як основа зростання та розвитку підприємницької активності в Україні.

Рішення про початок власної справи. Підприємницький хист. Поняття підприємницької діяльності, його ознаки та характеристика. Головні умови здійснення підприємницької діяльності. Принципи підприємницької діяльності. Суб'єкти підприємницької діяльності. Особи, яким заборонено займатися підприємницькою діяльністю. Функції підприємництва. Права та обов'язки підприємців. Автономність підприємця. Відповідальність підприємця. Орієнтація на комерційний успіх. Поняття та особливості розробки бізнес-ідеї.

Основні етапи, що передують реєстрації підприємницької діяльності в органах державної влади. Поняття та особливості процедури реєстрації підприємницької діяльності в Україні. Порядок та алгоритм реєстрації підприємця згідно чинного законодавства.

Змістовий модуль 2. Нормативне забезпечення підприємницької діяльності в Україні

Тема 2. Законодавче та організаційне забезпечення бізнесу в Україні

Законодавче регулювання підприємництва в Україні. Основні вітчизняні нормативно-правові акти у сфері регулювання підприємницької діяльності та сфера їх застосування. Нормативне забезпечення бізнесу на різних етапах діяльності.

Державні регуляторні органи підприємництва в Україні. Необхідність обмеження (ліцензування) окремих видів господарської діяльності. Поняття та суть ліцензії. Особливості та порядок ліцензування підприємств різних галузей народного господарства.

Організаційно-правові форми підприємницької діяльності. Одноосібне володіння, його переваги та недоліки. Господарські товариства як суб'єкти підприємництва та їх види. Особливості створення та функціонування акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, товариств з додатковою відповідальністю, повних товариств, командитних товариств. Акціонерні товариства, їх особливості та види. Здійснення підприємницької діяльності без створення юридичної особи.

Модуль 2. Бізнес-план: його роль в організації підприємницької діяльності та основні структурні елементи

Змістовий модуль 3. Зміст та особливості бізнес-планування

Тема 3. Бізнес-план і його роль у становленні та розвитку підприємства

Поняття та типи планування. Основні види планів. Методологія планування та методи планування. Принципи планування. Необхідність планування в ринкових умовах. Роль планування в на різних етапах життєвого циклу підприємства. Функції планування ділового розвитку фірми.

Планування як одна з основоположних функцій менеджменту. Роль і місце планування в системі менеджменту будівельної фірми. Особливості та технологія планування в сфері будівельного бізнесу.

Сутність та місце бізнес-плану в системі підприємницької діяльності. Роль бізнес-плану на різних етапах ведення підприємницької діяльності. Функції бізнес-плану: внутрішня і зовнішня.

Класифікація бізнес-планів. Послідовність розробки бізнес-плану. Початкова стадія, підготовча стадія, основна стадія. Структура розробки бізнес-плану, його розділи. Загальний огляд (анотація). Продукція (вид послуг). Оцінка ринку збуту. Конкуренти. Стратегія маркетингу. План - виробництва, організаційний, юридичний. Оцінка ризику і страхування. Фінансовий план. Стратегія фінансування. Технологія розробки бізнес-плану.

Логіка процесу стратегічного планування діяльності фірми. Поняття стратегії розвитку підприємства. Основні етапи стратегічного планування: оцінка загального етапу, визначення місії фірми. Формулювання мети діяльності фірми, аналіз стратегічних альтернатив і вибір стратегії.

Змістовий модуль 4. Характеристика основних структурних елементів бізнес-плану

Тема 4. Характеристика конкурентного середовища та конкурентні переваги підприємства. Маркетинговий план як структурний елемент бізнес-планування

Поняття та роль конкуренції в системі підприємницької діяльності. Сутність конкурентного середовища. Характеристика та аналіз конкурентного середовища в Україні.

Аналіз сильних і слабких сторін, перспектив і загроз (SWOT- аналіз) у діяльності підприємства.

Поняття та сутність маркетингової стратегії підприємства. Роль та значення маркетингової стратегії для успішного розвитку власного бізнесу. Формування та реалізація стратегії маркетингу.

Поняття цільової групи споживачів та сегментації ринку. Принципи сегментації ринку. Сегментація за географічним, демографічним принципом,

соціально-економічними характеристиками, споживчими мотивами Вибір цільових сегментів ринку. Масовий, цільовий, диференційований маркетинг. Фактори, які необхідно враховувати при виборі стратегії охоплення ринку. Позиціонування товару. Аргументи позиціонування товару. Стратегії позиціонування: атакуюча та оборонна.

Сутність маркетингової цінової політики. Процес установа влення вихідної ціни на товар. Цілі цінової політики та чинники, що на неї впливають. Класифікація цінових стратегій підприємства. Базові моделі ціноутворення, відповідно до чинників, що впливають на цінову політику. Методи ціноутворення.

Сутність маркетингової комунікаційної політики. Формування системи маркетингових комунікацій на підприємстві. Реклама як складова системи маркетингових комунікацій. Етапи проведення рекламної кампанії. Види реклами та засоби її розповсюдження. Пабліситі та спонсорство. Стимулювання збуту. Персональний продаж як складова системи маркетингових комунікацій, його функції, етапи та учасники.

Тема 5. План виробництва та організаційний план в структурі бізнес-плану підприємства

Завдання та логіка розробки виробничого плану. Зміст виробничого плану. Основні виробничі операції. Сутність та зміст виробничої програми підприємства. Планування обсягу виробництва та реалізації продукції та послуг.

Розрахунок потреби в основних виробничих фондах. Визначення потреби в довгострокових активах та обігових коштах.

Цілі та логіка розробки організаційного плану. Структура організаційного плану. Характеристика основних розділів організаційного плану. Обґрунтування вибору організаційної форми бізнесу. Організаційна схема управління фірмою.

Визначення потреб фірми в персоналі. Власники фірми й команда менеджерів. Кадрова політика фірми.

Змістовий модуль 5. Фінансова стратегія та фінансовий план, як основа бізнес-планування на підприємстві

Тема 6. Фінансовий план та стратегія фінансування бізнесу

Завдання розробки та значення фінансового плану. Особливості розробки фінансового плану. Структура фінансового плану. Основні принципи розробки фінансового плану.

Завдання розробки і процедура складання плану доходів і витрат, плану грошових надходжень і виплат, планового балансу. Визначення точки беззбитковості. Планування фінансових результатів.

Сутність фінансової стратегії та її роль в процесі становлення та успішного розвитку підприємницької діяльності. Розробка фінансової стратегії підприємницької діяльності.

Розрахунок потреби у фінансуванні бізнесу. Власні та залучені кошти. Джерела фінансування бізнесу. Форми та шляхи залучення інвестицій.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

Тема 1. Організація підприємницької діяльності в Україні.

В лекції розглянуто наступні питання:

1. Розвиток економічного мислення, як основи зростання підприємницької активності населення.
2. Рішення про початок підприємницької діяльності та розробка бізнес-ідеї.
3. Започаткування підприємницької діяльності в Україні.

Тема 2. Законодавче та організаційне забезпечення бізнесу в Україні.

В лекції розглянуто наступні питання:

1. Сучасний стан та основні законодавчі аспекти регулювання підприємництва в Україні.
2. Державні регуляторні органи в сфері підприємницької діяльності. Ліцензування підприємницької діяльності.
3. Організаційно-правові форми організації підприємницької діяльності в Україні.

Тема 3. Бізнес-план і його роль у становленні та розвитку підприємства.

В лекції розглянуто наступні питання:

1. Об'єктивна необхідність планування в умовах ринку.
2. Місце планування в системі менеджменту підприємства.
3. Поняття та суть бізнес-плану.
4. Основні види бізнес-планів, структура та основні етапи розробки бізнес-плану.
5. Розробка стратегії бізнесу.

Тема 4. Характеристика конкурентного середовища та конкурентні переваги підприємства. Маркетинговий план як структурний елемент бізнес-планування.

В лекції розглянуто наступні питання:

1. Поняття та характеристика конкурентного середовища фірми.
2. Аналіз сильних і слабких сторін підприємства.
3. Формування та реалізація стратегії маркетингу в процесі підприємницької діяльності.
4. Характеристика цільових груп споживачів та основних напрямків діяльності підприємця.
5. Цінова політика та цінова стратегія підприємницької діяльності.
6. Комунікаційна політика підприємства.

Тема 5. План виробництва та організаційний план в структурі бізнес-плану підприємства.

В лекції розглянуто наступні питання:

1. Виробнича програма підприємства.
2. Розрахунок потреби в основних виробничих фондах та обігових фондах підприємства.
3. Організаційний план в системі бізнес-планування.
4. Кадрове забезпечення підприємства.

Тема 6. Фінансовий план та стратегія фінансування бізнесу.

В лекції розглянуто наступні питання:

1. Роль та значення фінансового плану в процесі розробки бізнес-плану.
2. Планування доходів і видатків підприємницької діяльності. Розрахунок точки беззбитковості.
3. Розробка фінансової стратегії бізнесу.
4. Джерела фінансування підприємницької діяльності. Форми та шляхи залучення інвестицій.

ПЕРЕЛІК СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Організація підприємницької діяльності в Україні.

На семінарському занятті розглядаються наступні питання:

1. Розвиток економічного мислення, як основи зростання підприємницької активності населення.
2. Економічна культура суспільства.
3. Рішення про початок підприємницької діяльності.
4. Розробка бізнес-ідеї.
5. Започаткування підприємницької діяльності.
6. Основні етапи державної реєстрації підприємця.

Тема 2. Законодавче та організаційне забезпечення бізнесу в Україні.

На семінарському занятті розглядаються наступні питання:

1. Сучасний стан та основні законодавчі аспекти регулювання підприємництва в Україні.
2. Основні законодавчі акти у сфері регулювання підприємницької діяльності в Україні.
3. Нормативно-правове регулювання підприємництва.
4. Державні регуляторні органи та ліцензування підприємницької діяльності.
5. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності в Україні.

Тема 3. Бізнес-план і його роль у становленні та розвитку підприємства.

На семінарському занятті розглядаються наступні питання:

1. Об'єктивна необхідність планування в умовах ринку.
2. Основні види господарського планування.
3. Місце планування в системі менеджменту фірми.
4. Технологія планування.
5. Поняття та суть бізнес-плану.
6. Основні види бізнес-планів
7. Структура бізнес-плану.
8. Основні етапи розробки бізнес-плану.
9. Розробка стратегії бізнесу.

Тема 4. Характеристика конкурентного середовища та конкурентні переваги підприємства. Маркетинговий план як структурний елемент бізнес-планування.

На семінарському занятті розглядаються наступні питання:

1. Поняття та характеристика конкурентного середовища фірми.
2. Поняття та роль конкуренції в системі підприємницької діяльності.

3. Сутність конкурентного середовища.
4. Характеристика та аналіз конкурентного середовища в Україні.
5. Аналіз сильних і слабких сторін підприємства.
6. Поняття та роль маркетингової стратегії в процесі ведення власної справи.
7. Формування та реалізація стратегії маркетингу у бізнесі.
8. Характеристика цільових груп споживачів та основних напрямків підприємницької діяльності.
9. Цінова політика підприємства.
10. Цінова стратегія підприємницької діяльності.
11. Комунікаційна політика підприємства.

Тема 5. План виробництва та організаційний план в структурі бізнес-плану підприємства.

На семінарському занятті розглядаються наступні питання:

1. План виробництва в системі бізнес-плану.
2. Структура та основні складові плану виробництва.
3. Виробнича програма підприємства.
4. Розрахунок потреби в основних виробничих фондах підприємства.
5. Розрахунок потреби обігових фондах підприємства.
6. Організаційний план в системі бізнес-планування.
7. Вибір та обґрунтування організаційно-правової форми ведення бізнесу.
8. Організаційна структура підприємницької діяльності.
9. Кадрова політика на та кадрове забезпечення бізнесу.

Тема 6. Фінансовий план та стратегія фінансування бізнесу.

На семінарському занятті розглядаються наступні питання:

1. Роль та значення фінансового плану в процесі розробки бізнес-плану.
2. Планування доходів і видатків в процесі підприємницької діяльності.
3. Розрахунок точки беззбитковості.
4. Розробка фінансової стратегії бізнесу.
5. Джерела фінансування бізнесу.
6. Форми та шляхи залучення інвестицій.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Тема 1. Організація підприємницької діяльності в Україні.

Опрацювання лекційного матеріалу.

Підготовка до практичного заняття.

Самостійна підготовка аналітичного завдання на тему: «Сучасний стан, переваги та недоліки розвитку підприємництва в Україні».

Тема 2. Законодавче та організаційне забезпечення бізнесу в Україні.

Опрацювання лекційного матеріалу.

Підготовка до практичного заняття.

Підготовка до задачі модуля 1.

Тема 3 Бізнес-план і його роль у становленні та розвитку підприємства.

Опрацювання лекційного матеріалу.

Підготовка до практичного заняття.

Підготовка доповідей згідно індивідуальних тем.

Тема 4. Характеристика конкурентного середовища та конкурентні переваги підприємства. Маркетинговий план як структурний елемент бізнес-планування.

Опрацювання лекційного матеріалу.

Підготовка до практичного заняття.

Аналіз рекламних стратегій та рекламних кампаній провідних національних та світових фірм.

Тема 5. План виробництва та організаційний план в структурі бізнес-плану підприємства.

Опрацювання лекційного матеріалу.

Підготовка до практичного заняття.

Самостійна підготовка аналітичного завдання на тему: «Основи кадрової політики підприємства в сучасних соціально-економічних умовах в Україні».

Тема 6. Фінансовий план та стратегія фінансування бізнесу.

Опрацювання лекційного матеріалу.

Підготовка до практичного заняття.

Підготовка до задачі модуля 2.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Бізнес-планування підприємств» використовуються такі методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності як словесні (бесіда, пояснення, лекція), наочні (презентація), практичні (практичні завдання, реферати, індивідуальні завдання).

Бесіда – діалогічний метод навчання, за якого викладач із допомогою вдало поставлених питань спонукає студентів відтворювати раніше набуті знання, робити самостійні висновки-узагальнення на основі засвоєного фактичного матеріалу.

Пояснення – словесне тлумачення понять, явищ, слів, термінів, принципів дій, прикладів тощо. Головне його завдання – розкриття причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей розвитку природи, суспільства, людського мислення. Оскільки матеріал можна пояснювати різними логічними шляхами або способами міркування.

Пояснення може бути індуктивним, дедуктивним. Індукція – спосіб міркування, при якому висновок отримують на основі аналізу окремих фактів. Індуктивне пояснення забезпечує можливість переходу від одиничних фактів до загальних положень. Дедукція – спосіб міркування, за якого частковий висновок робиться лише логічним шляхом від загальних положень.

Лекція – основна форма проведення навчальних занять, призначених для засвоєння теоретичного матеріалу. Лекція – інформативно-доказовий виклад великого за обсягом, складного за логічною побудовою навчального матеріалу. Відрізняється строгістю викладу. Читання лекцій передбачає ретельну підготовку викладача: визначення мети, складання чіткого плану, добір теоретичного й наочного матеріалу, логічний і послідовний виклад інформації. За призначенням лекції поділяють на: *вступні* (дають загальне уявлення про завдання, зміст дисципліни, розкривають структуру і логіку розвитку конкретної галузі науки, сприяють розвитку в студентів інтересу до предмета з метою його творчого засвоєння); *тематичні* (присвячують розкриттю конкретних тем навчальної програми); *оглядові* (головне завдання полягає у сприянні належного взаємозв'язку і наступності між теоретичними знаннями і практичними вміннями та навичками студентів).

Мета проведення лекцій полягає у тому, щоб ознайомити студентів із головними методологічними та методичними питаннями бізнес-планування, практичними аспектами та особливостями бізнес-планування підприємницької діяльності в Україні.

Завдання проведення лекцій полягає у:

- ✓ викладенні студентам у відповідності з програмою та робочим планом основних теоретичних та прикладних аспектів бізнес-планування і ведення підприємницької діяльності в Україні;
- ✓ сформуванню у студентів цілісної системи теоретичних знань з курсу «Бізнес-планування підприємств».

Метод ілюстрування – оснащення ілюстраціями статичної (нерухомої) наочності, плакатів, малюнків, картин, карт, схем та ін.

Метод демонстрування – показ рухомих засобів наочності, приладів, дослідів, технічних установок тощо.

Практичні роботи – застосування знань студентами у ситуаціях, наближених до життєвих.

Практичне заняття – форма навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування через індивідуальне виконання відповідно до сформульованих завдань.

Основна мета проведення практичних занять з дисципліни «Бізнес-планування підприємств» – розширення, поглиблення й деталізація теоретичних знань, отриманих студентами на лекціях та в процесі самостійної роботи і спрямування їх на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, прищеплення умінь і навичок, розвиток наукового мислення та усного мовлення студентів.

Завдання проведення практичних занять:

- ✓ засвоїти основні аспекти пов'язані із започаткуванням та веденням підприємницької діяльності в Україні;
- ✓ вивчити методику та техніку бізнес-планування;
- ✓ набути навичок використання сучасних методів і прийомів генерування бізнес-ідей;
- ✓ навчитися використовувати отримані знання на практиці;
- ✓ глибше засвоїти та закріпити теоретичні знання, одержані на лекціях.

Самостійна робота студента є невід'ємною складовою процесу вивчення дисципліни «Бізнес-планування підприємств», її зміст визначається робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота над дисципліною для студентів може включати:

- ✓ опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- ✓ вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- ✓ підготовка до виступу на семінарському занятті;
- ✓ виконання домашніх завдань;
- ✓ підготовка до проведення контрольних заходів (здача змістових модулів, іспитів).

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань з курсу «Бізнес-планування» проводиться за рейтинговою системою. Загальний рейтинг з дисципліни складає 100 балів. Загальна кількість балів між видами контролю розподіляється наступним чином:

Сумарна максимальна рейтингова оцінка становить 100 балів. Розподіл балів проводиться наступним чином, згідно структури даної дисципліни за модульною системою:

- ✓ максимальна сумарна кількість балів за здачу модулів – 75 балів;
- ✓ за перший модуль максимальна кількість балів – 35;
- ✓ успішною є здача модуля, якщо студент набрав не менше 60% балів, тобто не менше 21 бал за перший модуль (до 20 балів оцінюється поточна робота студента по засвоєнню навчального модуля, до 15 балів оцінюються результати тестування по засвоєнню модуля);
- ✓ за другий модуль максимальна кількість балів – 40;
- ✓ успішною є здача модуля, якщо студент набрав не менше 60% балів, тобто не менше 24 бали за другий модуль (до 20 балів оцінюється поточна робота студента по засвоєнню навчального модуля, до 20 балів оцінюються результати тестування по засвоєнню модуля);
- ✓ студенти, які набрали протягом семестру рейтинг з дисципліни не менше 60 відсотків, тобто 45 балів, допускаються до заліку;
- ✓ студенти, які набрали протягом семестру за здачу модульних контролів 70–75 балів залік не складають, а отримують автоматично 25 балів до набраного рейтингу по двох модулях.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Аналіз сильних і слабких сторін підприємства.
2. Вибір та обґрунтування організаційно-правової форми ведення бізнесу.
3. Виробнича програма підприємства.
4. Державні регуляторні органи та ліцензування підприємницької діяльності.
5. Джерела фінансування бізнесу.
6. Економічна культура суспільства.
7. Започаткування підприємницької діяльності.
8. Кадрова політика на та кадрове забезпечення бізнесу.
9. Комунікаційна політика підприємства.
10. Місце планування в системі менеджменту фірми.
11. Нормативно-правове регулювання підприємництва.
12. Об'єктивна необхідність планування в умовах ринку.
13. Організаційна структура підприємницької діяльності.
14. Організаційний план в системі бізнес-планування.
15. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності в Україні.
16. Основні види бізнес-планів
17. Основні види господарського планування.
18. Основні етапи державної реєстрації підприємця.
19. Основні етапи розробки бізнес-плану.
20. Основні законодавчі акти у сфері регулювання підприємницької діяльності в Україні.
21. План виробництва в системі бізнес-плану.
22. Планування доходів і видатків в процесі підприємницької діяльності.
23. Поняття та роль конкуренції в системі підприємницької діяльності.
24. Поняття та роль маркетингової стратегії в процесі ведення власної справи.
25. Поняття та суть бізнес-плану.
26. Поняття та характеристика конкурентного середовища фірми.
27. Рішення про початок підприємницької діяльності.
28. Розвиток економічного мислення, як основи зростання підприємницької активності населення.
29. Розрахунок потреби в основних виробничих фондах підприємства.
30. Розрахунок потреби обігових фондах підприємства.
31. Розрахунок точки беззбитковості.
32. Розробка бізнес-ідеї.
33. Розробка стратегії бізнесу.
34. Розробка фінансової стратегії бізнесу.

35. Роль та значення фінансового плану в процесі розробки бізнес-плану.
36. Структура бізнес-плану.
37. Структура та основні складові плану виробництва.
38. Сутність конкурентного середовища.
39. Сучасний стан та основні законодавчі аспекти регулювання підприємництва в Україні.
40. Технологія планування.
41. Форми та шляхи залучення інвестицій.
42. Формування та реалізація стратегії маркетингу у бізнесі.
43. Характеристика та аналіз конкурентного середовища в Україні.
44. Характеристика цільових груп споживачів та основних напрямків підприємницької діяльності.
45. Цінова політика підприємства.
46. Цінова стратегія підприємницької діяльності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Рейтингова оцінка з дисципліни	Оцінювання в системі ECTS	Оцінка за національною шкалою	Залік за національною шкалою	Рівень компетентності	Критерії оцінювання
90 - 100	A	5 (відмінно)	Зараховано	Високий (дослідницький)	✓ має ґрунтовні та всебічні знання з предмету, володіє методами дослідження, обізнаний із сучасними науковими тенденціями та напрямками в рамках вивченої дисципліни, теоретичними підходами і концепціями;
82-89	B	4 (добре)		Достатній (частково-пошуковий)	✓ володіє навчальним матеріалом, уміє зіставляти та узагальнювати, виявляє пізнавальний інтерес до фахової навчальної дисципліни та її методики; ✓ володіє навчальним матеріалом, уміє зіставляти та узагальнювати, робити власні висновки, виявляє частковий евристичний інтерес до предмету вивчення; володіє навчальним матеріалом, виявляє творчий інтерес до предмету вивчення.
75-81	C				
67-74	D	3 (задовільно)		Елементарний (репродуктивний)	✓ ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; ✓ володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, але не виявляє самостійного творчого мислення; володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння його зіставлення та узагальнення.
60-66	E				
35 - 59	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	Не зараховано	Низький (фрагментарний)	✓ ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання і відтворення окремих фактів; ✓ ознайомлений і відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів і фрагментів; ознайомлений і відтворює навчальний матеріал на рівні основних фрагментів, що становлять певну завершену частину змісту навчальної дисципліни.
0 - 34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом		Незадовільний (некомпетентний)	✓ студент не ознайомлений з навчальним матеріалом і не володіє навіть основними та найбільш загальними знаннями з курсу.

РЕКОМЕНДОВАНА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Бізнес-планування» для студентів денної форми навчання ОКР «Бакалавр» за напрямом підготовки 6.051702 «Технологічна експертиза та безпека харчової продукції» / Укладач Кудлак В.Я. – Тернопіль: ТНТУ, 2017. - 24 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Воротіна Л. І. Бізнес-планування: методологія, методика, механізм [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Воротіна Л. І., Воротін В. Є., Чайковська В. П. ; Європ. ун-т. - К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2010. - 223 с.
2. Колесніков Г. О. Теоретичні основи складання фінансового плану в процесі бізнес-планування [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Колесніков Г. О. ; Укр. акад. наук, Волин. ін-т економіки та менедж. - Луцьк : ВІЕМ, 2010. - 140 с.
3. Падерін І. Д. Бізнес-планування [Текст]: навч. посіб. / І. Д. Падерін ; Дніпропетр. держ. фін. акад. - Д. : Свідлер А. Л., 2012. - 137 с.
4. Філяк М. Бізнес-планування у малому кооперативному підприємстві [Текст]: зб. док. / Максим Філяк, Юлія Завадовська ; Західноукр. ресурс. центр. - Л. : Часопис, 2013. - 64 с.

Допоміжна

5. Господарський кодекс України;
6. Кодекс законів про працю України;
7. Податковий кодекс України;
8. Цивільний кодекс України;
9. Закон України «Про акціонерні товариства»;
10. Закон України «Про архітектурну діяльність»;
11. Закон України «Про господарські товариства»;
12. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб підприємців»;
13. Закон України «Про захист економічної конкуренції»;
14. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»;
15. Закон України «Про основи містобудування»;
16. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у

- сфері господарської діяльності».
17. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні»;
 18. Постанова Кабінету Міністрів України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності у будівництві»;
 19. Афанасьєв М. В. Планування і контроль на підприємстві [Текст] : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / Афанасьєв М. В., Селезнєва Г. О. ; Харк. нац. екон. ун-т. - Х. : ІНЖЕК, 2012. - 442 с.
 20. Балашова Р. І. Методологічні основи економічного розвитку туристичних підприємств на промисловій території [Текст] : монографія / Р. І. Балашова ; Нац. акад. наук України, Ін-т економіки пром-сті, Донец. ін-т турист. бізнесу. - Донецьк : Ін-т економіки пром-сті НАН України : Донец. ін-т турист. бізнесу, 2012. - 265 с.
 21. Баранов О. Г. Планування і контроль на підприємстві [Текст] : навч. посіб. / О. Г. Баранов ; Севастоп. нац. техн. ун-т. - Севастополь : СевНТУ, 2012. - 219 с.
 22. Барнич Ю. О. Бізнес-план підприємницької виробничої діяльності [Текст] : навч. посіб. / Ю. О. Барнич ; Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т". - К. : НТУУ "КПІ", 2011. - 124 с.
 23. Башинська І. О. Теоретичні основи розробки та комерціалізації механізму просування на ринок нових товарів виробничих підприємств [Текст] : монографія / І. О. Башинська, Н. С. Поповенко ; Одес. нац. політехн. ун-т, Ін-т бізнесу, економіки та інформ. технологій, Каф. обліку, аналізу та аудиту, Каф. економіки п-в. - Донецьк : Ноулідж, Донец. від-ня, 2012. - 191 с.
 24. Гутник Е. В. Теоретичні основи оцінки бізнесу [Текст] : навч. посіб. / Е. В. Гутник ; Донбас. держ. машинобуд. акад. - Краматорськ : [ДДМА], 2010.
 25. Дикань В. Л. Етичні основи бізнесу [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Дикань, В. В. Компанієць, О. М. Полякова ; Укр. держ. акад. залізн. трансп. - Х. : УкрДАЗТ, 2012. - 316 с.
 26. Ібрагімов Е. Е. Забезпечення розвитку корпоративного стратегічного планування в епоху економіки знань [Текст] : монографія / Ібрагімов Е. Е. - Сімф. : АРІАЛ, 2012. - 327 с.
 27. Ібрагімов Е. Е. Стратегічне планування підприємства з орієнтацією на знання: теорія та методологія [Текст] : [монографія] / Е. Е. Ібрагімов. - Сімф. : Форма, 2012. - 131 с.
 28. Моделювання бізнес-планів інвестиційних проектів [Текст] : навч. посіб. / В. Т. Голубятніков, Р. М. Мазур, Н. В. Голубятнікова, В. В. Захарчук ; за заг. ред. доц. В. Т. Голубятнікова ; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - Л. : [ЛРІДУ НАДУ], 2010. - 264 с.
 29. Ніколенко Б. А. Бізнес-план для малого підприємства [Текст] : крат. методика подгот. бізнес-плана / Б. А. Ніколенко. - О. : БАНТО, 2010. - 64 с.

30. Обґрунтування та експертиза бізнес-проектів [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / Цьохла С. Ю. [та ін.] ; Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського, Криворіз. екон. ін-т ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - Сімф. : ДІАЙП, 2011. - 399 с.
31. Основи бізнесу. Практичний курс [Текст] : зб. вправ, задач, тестів та ситуац. завдань : навч. посіб. / В. Р. Кучеренко [и др.] ; ред. В. Р. Кучеренко. - К. : Центр учб. л-ри, 2010. - 176 с.